

našnji su kratkosilazni na prvome slogu metataksni naglasci u čakavštini po modelu koji je postojao u tom idiomu: *na nõgu – nã nogu, po vòdu – pò vodu, u zòru – ù zoru*; GA osobnih zamjenica *meně – mẽne, tebě – tēbe, sebě – sēbe, njeġũ – njēga*. Budući da tako preneseni naglasak postoji i u zapadnom dijalektu, može se zaključiti da je i u tom idiomu u prednovostočavskome razdoblju izvršena takva metataksa i u razmatranoj tvorbenoj porodici: *Isūs – Īsus, Isūsov – Īsusov*. Taj je proces mogao biti potpomognut i činjenicom da su posrijedi crkveni nazivci. Gdje se to dogodilo, nije više bilo mogućnosti za pojavu kratkouzlaznoga naglasaka jer bi se to moglo dogoditi samo naknadnom metatonijom za koju naglasni razvoj ne pruža nikakvih razloga.

I taj slučaj pokazuje konvergentnost, razvojnu istosmjernost dvaju hrvatskih idioma – čakavštine i zapadnog dijalekta.

Na temelju utvrđene naglasne porabe dotične porodice riječi u književnom jeziku i područnog rasporeda naglasaka tih riječi u osnovici standardnoga naglašavanja, mora se zaključiti kako je nemoguće ostati pri sadašnjoj propisanoj normi, tj. zadržati i dalje kratkouzlazni naglasak kao jedini ili kao prvi lik u toj porodici riječi. To znači da kao prve likove dubleta treba uzeti one s kratkosilaznim naglasakom na prvome slogu, a kratkouzlazni na prvome slogu kao drugi lik navoditi samo zato što je duže vrijeme, makar i neopravdano, bio jedini normirani lik. To je, dakle, ustupak načelu elastične stabilnosti u normiranju književnoga jezika. Drugačija rješenja bila bi ili bez temelja ili nagao zaokret kakav književnom jeziku nije primjeren.

Dubletni bi raspored razmatrane porodice riječi bio dakle ovaj:

Īsus	Īsus
Īsusov	Īsusov
Īsusovskĭ	Īsusovskĭ
Īsusić	Īsusić
Īsusak	Īsusak
Īsukrst	Īsukrst
Īsukrstov	Īsukrstov
Īsukrstovac	Īsukrstovac
(Īsukrstov čovjek)	
Īsukrstovskĭ	Īsukrstovskĭ
Īsusovac	Īsusovac
Īsusōvčev	Īsusōvčev
Īsusovačkĭ	Īsusovačkĭ

Takvim bi rješenjem u propisanoj normi bilo usklađeno stvarno i propisano naglašavanje, a ne bi se posve zanemarilo ni dosadašnje stanje u priručnicima.

(Za dio podataka iz čakavštine lijepo zahvaljujem dr. Ivi Lukešić, mr. Josipu Tomašiću i prof. Rudolfu Ujčiću, a za podatke iz Hercegovine i Bosne dr. Milanu Nošiću.)

Stjepan Vukušić

JEDAN DVOBROJ JEZIKA VIŠE Povodom pretiska uništenoga dvobroja iz 1971.

Povodom izlaska iz tiska posljednjega broja 50. godišta uredništvo Jezika odlučilo je da za tu obljetnicu pretisne dvobroj 2-3 XIX. godišta iz 1971. Sudbina toga dvobroja može samo blijedo prikazati prilike u kojima je Jezik izlazio, danas mladi ne mogu razumjeti strah ondašnjega vremena, ali će ipak osvijetliti bar djelić Jezikove sudbine i nevolja s kojima se uredništvo borilo da očuva njegov kontinuitet.

Kad slavimo 50. godišta časopisa Jezik, lako je izračunati koliko je brojeva

izašlo jer svako godište ima pet brojeva pa pet puta pedeset ravno je 250. Istina, izašlo je nekoliko dvobrojeva, ali oni nisu bili manji, nisu tiskani da formalno zadovolje bibliografske podatke, kako to čine neki časopisi kad su u zaostatku, nego je svaki dvobroj Jezika imao i dvostruki broj stranica, tako da se s pravom može računati 250 brojeva. Izdali smo i dva broja bibliografije, ukupno dakle 252 broja.

Međutim ima još jedan dvobroj koji bibliografski nije zabilježen, jer je tiskan dva puta s poprilično različitim sadržajem. Taj kuriozitet nije poznat našoj javnosti pa će biti dobro da ga ispričam već zbog posebnosti, a još više zbog prilika u kojima je Jezik izlazio.

Nakon 21. sjednice Centralnoga komiteta Saveza komunista Jugoslavije 1. prosinca u Karađorđevu nastao je strahovit progon slobodne hrvatske misli, koji je najviše očitovao zatvaranjem mnogih pojedinaca koji nisu bili ništa drugo krivi osim što su tražili više prava i demokracije. Hrvatskom je zavladao strah. Teško je opisati taj strah, ali jedan njegov dio pokazuju i zbivanja oko ponovnoga tiskanja ovoga dvobroja.

Prije te sjednice, u jesen 1971. nastao je spor o Hrvatskome pravopisu. On je bio tiskan i neuvezan čekao rješenje da bude uvezan i raspačan. Tako je neuvezan dočekao i 21. sjednicu. U tome čekanju urednici Jezika, koji su ujedno bili i autori Hrvatskoga pravopisa, željeli su zajedno s ocjenjivačima reći i svoju riječ i pripremili dvobroj 2-3 XIX. godišta koji je trebao izaći u prosincu 1971. sa sadržajem koji pokazuje ovaj pretisak.

Taj je dvobroj bio u tisku, ali je 21. sjednica preokrenula njegovu sudbinu. Jedan od najvećih zločina komunističkoj je vlasti bila pisana riječ. Nje su se bojali kao žive vatre i zato su se nemilosrdno obara-

li na autore, uredničke, izdavačke odbore pa i na same tiskare. Tako su se pobojali i sami tiskari Izdavačkoga zavoda JAZU, koji su tiskali Jezik. On je bio predan u tisak prije 21. sjednice, a poslije nje nikako da ga dovrše. Kad sam ih pitao, zašto ga nisu dovršili, rekli su, zapravo izmišljali razloge jer su se i oni bojali: – Ovlažio se papir pa je dva milimetra veći i ne može u strojeve. Moramo čekati da se osuši.

Kad su ga tiskali, stavili su pogrješnu oznaku dvobroja, umjesto 2-3 otisnuli su na omotnici brojku 3-4. Rekao sam im neka ga isporuče i s tom pogrješkom, ali su mi rekli da ne mogu, da će to ispraviti. Jesu li to namjerno napravili ili im se slučajno dogodila pogrješka, ne znam. Bit će prije ono prvo. Tiskali su ispravak i nalijepili ga na korice. Ali nikako da ga isporuče. Bojeći se da ne strada cijela naklada i u želji da spasim koji broj, poslao sam korektora Vladu Loknara da ode u tiskaru i uzme koji broj. On je otišao i jedan mu je radnik rekao: – Ja vam ne smijem ništa dati, ali ću okrenuti leđa pa vi uzmite dva-tri broja.

Tako je bilo spašeno nekoliko brojeva, ali isporuke nakladniku Školskoj knjizi nije bilo. Kad sam to saznao, jednostavno sam im rekao: – Ako ga ne dostavite, ne ćemo vam ga platiti.

Nije im preostalo drugo nego da ga dostave.

Kad je Jezik bio došao u skladište, molio me profesor Jonke da taj broj ponovno tiskamo bez članaka o pravopisu.

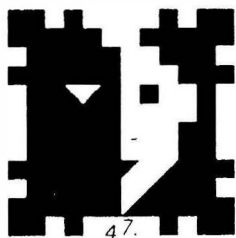
Rekao sam mu: – Ne mogu to učiniti na svoju ruku. Dat ćemo to na Upravni odbor pa neka on odluči.

Rekao sam to s još jednoga razloga. U Upravnome odboru HFD bilo je tridesetak članova, a ja sam od Školske knjige zatražio 60 primjeraka da svi članovi dobiju po jedan, a trideset sam brojeva ostavio

grebu. Ne poričem da je to međunarodni festival i da može biti naziv i na stranom jeziku, ali hrvatski treba biti na prvome mjestu, a strani na drugome.

Imam pred sobom Vjesnik od 17. kolovoza 2001. i u njemu oglas za 47. splitsko ljeto. Evo preslika.

Belina
Institut Francais Zagreb
AGM
GeneralTurist VXP
Studentski centar
Xerox
NOV@

splitsko ljeto

SPLIT SUMMER

f e s t i v a l

47. SPLITSKO LJETO

SPLIT SUMMER FESTIVAL

14/07/2001

14/08/2001

Toliko malo treba da bude vuk sit i koza cijela. Ali mladci od Zagreb Film Festival, ako su mladci, nemaju ni toliko osjećaja za hrvatski jezik da primijene taj kulturni postupak. No mislim da u organizaciji toga festivala ne sudjeluju samo mladci, nego mora da je i tko stariji, iako godine nisu važne, važno je da u organizaciji festivala nije sudjelovao jedan čovjek, nego mnogi, i da se nitko od njih nije sjetio da je sramota da hrvatska priredba usred Hrvatske, usred Zagreba nema hrvatsko ime. Zar može biti da ih je sve obuzeo totalni kolonijalni mentalitet?

Ali nisu oni jedini. Tu su i sponzori ili bolje pokrovitelji. Bit će to oni koji su otišnuti na plakatu. Evo ih:

Turistička zajednica Zagreb
Turistički ured Zagreb
Arcotel Allegra Zagreb
Jutarnji list
Bug

Za većinu njih prava je sramota što daju novac za ponižavanje hrvatskoga jezika, počevši od Turističke zajednice Zagreb i Turističkoga ureda Zagreb pa dalje. Oni su sigurno dobili dopise s nazivom Zagreb Film Festival, daju novac, a nitko se nije zapitao zar smiju dati novce i za kolonijalni odnos prema hrvatskom jeziku.

Prema izjavi Borisa T. Matića, "direktora Zagrebačkog filmskog festivala", kako piše Vjesnik od 14. listopada 2003., od Gradskoga ureda za kulturu grada Zagreba dobili su 500 000 kuna, od Ministarstva kulture 200 000 kuna. Kakve su to hrvatske kulturne ustanove koje daju novac za priredbe nekulturnoga naziva?!

Tu je uprava grada Zagreba. Zar se smije bez posljedica u Zagrebu, glavnome gradu Hrvatske, lijepiti plakate samo na tuđem jeziku?

Zatim su tu hrvatski pravnici. Zar se nitko nije našao među njima i vidio da organi-